

ELECCIONS A ALEMANYA: que tot canviï perquè tot segueixi igual?

Héctor Sánchez Margalef, investigador, CIDOB

688

SETEMBRE
2021

Poques eleccions són capaces de despertar més interès a la Unió Europea que les que s'esdevenen al país germànic, ja que és sabut que la UE es mou, generalment, al ritme que marca Alemanya. Però aquestes eleccions s'endevinen encara més transcendents si hi afegim que la cancellera en actiu no es presenta, voluntàriament, a la seva reelecció per primera vegada des de la Segona Guerra Mundial. A més, la successió d'Angela Merkel coincideix amb una pandèmia mundial, amb tres possibles candidats amb opcions d'optar a la cancelleria, i cinc hipotètiques combinacions de partits per a la formació de govern. No obstant això, davant la disjuntiva de continuïtat o canvi, quin impacte tindrà en la política europea el possible successor o successora d'Angela Merkel?

Els tres candidats que aspiren a succeir Angela Merkel —el democristià moderat de la CDU, Armin Laschet; Olaf Scholz, socialdemòcrata moderat de l'SPD, i Annalena Baerbock, dels Verds— han tingut alts i baixos des de l'inici de la precampanya electoral.

La primera sorpresa es va produir a l'abril, quan els Verds van escollir Baerbock com a candidata a la cancelleria. La més jove dels aspirants es va defensar amb solvència, en primera instància, quan li van atribuir falta d'experiència per no haver ocupat mai un lloc de responsabilitat més enllà del seu escó com a diputada, en presentar un pla detallat de quin era el seu projecte de govern. El suport del partit a Baerbock va contrastar amb la divisió que regnava a la CDU, on, després d'elegir el seu candidat mitjançant primàries, semblava que les ferides internes obertes durant la batalla per la successió de Merkel no estaven del tot tancades. La teoria diu que un partit desunit difícilment guanya unes eleccions, i així ho van reflectir les enquestes de l'abril i el maig, amb el lideratge dels Verds a escala nacional per davant de la CDU per primera vegada. Semblava impossible que l'SPD pogués remuntar.

Amb el canvi climàtic com una de les grans preocupacions de la societat alemanya, i ocupant un lloc primordial en el debat públic durant tota la legislatura, els verds podien lluir múscul. Són el partit que més temps porta advertint sobre l'amenaça climàtica i, governant en alguns *länder* com Baden-Württemberg, s'han alliberat de l'etiqueta de partit que ho prohibeix tot per esdevenir el partit optimista. Els Verds partien d'una posició immillorable a l'inici de la precampanya i semblaven en disposició de plantar cara a la CDU.

Aleshores, alguns escàndols van esquitxar Baerbock: uns ingressos no declarats, una acusació de plagi i una d'embelliment de currículum. Tot i que *a priori* semblaven menys greus que aquells en què s'havia vist embolicada la CDU —comissions en la compravenda de mascaretes en plena pandèmia i tràfic d'influències a favor de l'Azerbaidjan—, retrataven Baerbock com una altra política no gaire diferent de la resta. D'altra banda, les greus inundacions que al juliol van patir Rin del Nord – Westfàlia (el *land* de què és president Laschet) i Renània-Palatinat, van deixar l'aspirant de la CDU en molt mal lloc. Unes fotografies de premsa el van capturar rient mentre el president del país parlava en suport de les víctimes mortals; aquestes imatges podrien costar la campanya a Laschet. A més, la gravetat de l'amenaça climàtica es va fer ben evident, i els Verds ho van aprofitar per presentar les seves propostes per combatre-la (incloent-hi un ministeri amb dedicació exclusiva) mentre acusaven la CDU i l'SPD de no haver fet prou els anys que han estat al govern.

Olaf Scholz ha aconseguit ser reconegut com el candidat més merkeià de tots, probablement per haver ocupat, no solament la cartera de finances, sinó la vicecancelleria des del 2018.

Amb tot, **l'únic candidat que no ha comès errors ha estat** Olaf Scholz. Sent un dels ministres més populars del govern de gran coalició, impulsat per la crisi del coronavirus, moment en què va estar al capdavant de les finances, i amb el suport del partit, el candidat de l'SPD ha aconseguit donar-li la volta a les enquestes. Tal com **apuntàvem** fa quatre anys, a Alemanya, més que votar a favor dels cancellers, es vota per fer-los fora i, tal com va passar fa quatre anys, la gent encara no està cansada de Merkel (se n'anirà amb un 70% d'aprovació aproximadament). Olaf Scholz ha aconseguit ser reconegut com el candidat més *merkeià* de tots, probablement per haver ocupat, no solament la cartera de finances, sinó la vicecancelleria des del 2018. En converses privades, membres de l'SPD van manifestar la seva tranquil·litat davant la suposada falta de carisma del candidat i van ressaltar la seva provada capacitat de gestió. A tres setmanes de les eleccions, Scholz lidera les enquestes i es troba en posició d'encapçalar el govern que surti dels comicis; no obstant això, és clar que ho farà en coalició amb altre(s) partit(s). Ara mateix, **l'única fórmula descartada per endavant és qualsevol aliança que impliqui els ultradretans d'Alternativa per a Alemanya (AfD)**. En canvi, el tripartit d'esquerres és improbable però no impossible.

Impacte europeu

Ocupar la cancelleria implica capacitat d'impacte, també, en la política i els equilibris de la Unió Europea, ja que d'aquí a tres anys hi haurà canvis en els llocs de lideratge de Brussel·les. Si la cancelleria alemanya passés a mans socialdemòcrates, això implicaria també un canvi important d'equilibris al Consell, i un cop dur per al Partit Popular Europeu, ja que no ocuparia cap presidència o cap d'estat a cap dels quatre grans països de la Unió. Ara bé, hi haurà canvis pel que fa a política europea a partir del nou lideratge germànic?

Exceptuant l'AfD, els altres partits comparteixen un **mínim consens** sobre la importància que ocupa la Unió Europea dins l'agenda exterior alemanya. Si bé pot haver diferències en la necessitat de les reformes institucionals (la CDU i l'SPD semblen estar en contra de les llistes transnacionals, mentre que els Verds i els liberals hi estan a favor), és en l'àmbit de la política fiscal on hi pot haver un canvi substancial si l'SPD i els Verds tenen un lloc prominent en la formació de la coalició, especialment en temes com la mutualització del deute, els impostos, la transformació del Pacte d'Estabilitat i Creixement, la consolidació del Next Generation EU en un instrument permanent, la creació d'una assegurança europea d'atur, o el debat sobre la implementació d'un salari mínim. Si la CDU segueix al govern, encara que sigui com a soci minoritari de l'SPD, pot ser que tot canviï; però perquè tot segueixi igual.